

SCI-CONF.COM.UA

SCIENCE AND EDUCATION: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS

**PROCEEDINGS OF IX INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 26-28, 2021**

**KYOTO
2021**

SCIENCE AND EDUCATION: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS

Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference

Kyoto, Japan

26-28 May 2021

Kyoto, Japan

2021

UDC 001.1

The 9th International scientific and practical conference “Science and education: problems, prospects and innovations” (May 26-28, 2021) CPN Publishing Group, Kyoto, Japan. 2021. 668 p.

ISBN 978-4-9783419-5-2

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Science and education: problems, prospects and innovations. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Kyoto, Japan. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ix-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-science-and-education-problems-prospects-and-innovations-26-28-maya-2021-goda-kioto-yaponiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: kyoto@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 CPN Publishing Group ®

©2021 Authors of the articles

98.	Чернобай Л. В., Булініна О. Д., Булінін В. О. ЛІДЕРСТВО В МЕДИЦИНІ.	617
99.	Чернуха О. В., Шевцова В. М. ЖИТТЯ АКАДЕМІКА БОГОМОЛЬЦЯ О. О. ТА ЙОГО НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ.	627
100.	Шевченко О. В. ПОДОЛАННЯ ДЕПРЕСИВНОСТІ І ЗМЕНШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ НЕРІВНОМІРНОСТІ ЧЕРЕЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ РЕЖИМІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	632
101.	Шевченко О. Н. ON SOME EFFECTIVE INTERPRETATION TECHNIQUES.	638
102.	Шевчук Д. В., Іванов Ю. Ю., Сергій Г. К. ЗАСТОСУВАННЯ АЛГОРИТМУ Х ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ГОЛОВОЛОМОК СУДОКУ.	643
103.	Шманатова А. С. ВИКОРИСТАННЯ ПАСИВНОГО СТАНУ ЯК СПОСІБ БЕЗОСОБОВОГО ПЕРЕКЛАДУ.	646
104.	Юлдашев Сайдъали Дониёр угли, Исамухамедова Д. У. ПРОБЛЕМЫ ЭКОЛОГИИ И РЕКУЛЬТИВАЦИЯ СВАЛОК РЕГИОНОВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.	651
105.	Ядловська О. С., Мороз В. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНОЧУТЛИВОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.	656
106.	Яницька О. Ю., Іванюта О. В., Ясінський А. М. ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПСИХОЛОГІЇ.	661

УДК: 61:37.035:316.46

ЛІДЕРСТВО В МЕДИЦИНІ

Чернобай Лариса Володимирівна

к.біол.н., доцент

Булініна Оксана Дмитрівна

магістр, асистент

Харківський національний медичний університет

м. Харків, Україна

Булінін Владислав Олександрович

аспірант

Українська інженерно-педагогічна академія

м. Харків, Україна

Анотація. В результаті проведеного аналізу наукових робіт різних авторів по темі лідерства та лідерських якостей в медицині, зроблено аналіз якостей, рис характеру лідера, які актуальні у теперішній час.

Ключові слова: лідерство, лідерські якості, риси, майбутні медики.

Охорона здоров'я стала виключно складною галуззю: баланс якості та ціни, технології та людського фактору пред'являє до медиків все більш високі вимоги. Необхідний рівень кваліфікації керівних кадрів у галузі охорони здоров'я досягається шляхом поєднання різних видів навчання в навчальних закладах післядипломної освіти, а також системної самоосвіти та постійної практичної діяльності керівників, які мають працювати в умовах інноваційної економіки, коли потреба в нових знаннях випереджає темпи набуття цих знань. В Україні гострою є потреба в підготовці управлінців нової генерації, компетентних фахівців, що здатні приймати ефективні рішення в нових суспільних умовах.

Значення лідерів в управлінні науковими і практичними установами

охорони здоров'я завжди і всюди було і залишається виключно високим – вважає професор Ю.М. Комаров (2016), але воно ще більше зростає в умовах перехідного періоду, коли втрачається визначеність, змінюється система звичних відносин, схем управління і фінансування. У цих умовах від лідера і його якостей повністю залежить виживання і перспективи розвитку багатьох колективів [1, с. 33].

Професор С.Р. Філонович (2003) упевнений, що в сучасних умовах потрібно багато лідерів, і розраховувати тільки на природні таланти не можна [2, с. 6]. Зазначена потреба призводить до необхідності підготовки лідерів, цілеспрямованого розвитку лідерського потенціалу особистості, освоєння різних стилів лідерства і т. п. Жодна з цих проблем не може бути вирішена без масштабного вивчення феномена лідерства в його різних аспектів. Таку ж позицію займає Уоррен Бенніс, він пише: «Лідерства можна навчити за допомогою рідкісних і нерегулярних семінарів. Лідерів не можна виховати за тиждень літнього табору. Лідерство має бути присутнім в кожній клітинці організації» [3, с. 110]. За словами американського вченого і економіста Б. Басса існує майже стільки ж визначень лідерства, скільки існує людей, які намагалися дати визначення цьому поняттю. Так, Денехи (2008) стверджував, що «лідер це той, хто знає шлях, йде шляхом і вказує шлях» [4, с. 108]. Американець Стівен Кові вважав, що лідери не народжуються і не створюються кимось – вони роблять себе самі [5, с. 75].

Метьюз Дж. (2016) вважав, що лідерство це здатність чітко сформулювати план дій і мотивувати інших зосередити свої зусилля на досягненні бажаних цілей [6, с. 8]. Т.Ю. Базаров (2006) вважає, що лідерство – це феномен переважно психологічний, який розгортається в системі неформальних відносин в групі і основою лідерства є процес міжособистісного впливу, який розгортається між лідером і послідовниками [7, с. 62]. Паригін уточнює, що лідер – це член групи, який спонтанно висувається на роль неофіційного керівника в умовах певної, специфічної ситуації, щоб забезпечити організацію спільної колективної діяльності людей для найбільш швидкого і

успішного досягнення спільної мети [8, с. 311].

Пітер Друкер (2010) пише: «Лідерство – це вдосконалення бачення і його перехід на новий рівень, підвищення ефективності праці співробітника, подолання природних обмежень особистості. І найкращою основою для такого лідерства є дух управління, який завдяки щоденному застосуванню практичних методик зміцнює високі принципи поведінки і відповідальності, високі стандарти ефективності та повагу до кожної конкретної людини і його праці». Відомі фахівці в області менеджменту О.С. Виханський і О.І. Наумов (2014) пропонують наступне визначення: «Лідерство – це тип управлінської взаємодії (в даному випадку між лідером і послідовниками), заснований на найбільш ефективному для даної ситуації поєднанні різних джерел влади і спрямований на спонукання людей до досягнення загальних цілей» [9, с. 164]. С.Р Філонович (2003) звертає нашу увагу, що визначення поняття лідерства характеризує, з одного боку, положення особистості, а з іншого – це процес залучення послідовників в деяку діяльність [2, с. 5].

Таким чином, вихідним пунктом для розуміння природи лідерства є усвідомлення того, що лідерство являє собою процес складної взаємодії між людьми, яке виростає з потреб їх спільної діяльності в організації і керівництві.

У сучасному суспільстві інтерес до проблематики лідерства істотно зростає. Це обумовлено тим, що проблема лідерства є ключовою для досягнення ефективної діяльності організації. Дана проблема вивчалась та аналізувалась різними авторами. Так, в більшості вітчизняних робіт основна увага приділяється якостям, які притаманні лідерам, теоріям лідерства та стилям лідерства. Зарубіжні автори акцентують свою увагу на рекомендаціях щодо того, як стати ефективним лідером чи розвинути в собі лідерські якості. Таким чином, ми можемо говорити про актуальність і значущість даної проблеми.

Мета статті: на підставі аналізу теоретичних джерел виокремити та проаналізувати лідерські якості, риси характеру, а також значення лідерства для лікарів.

Виклад основного матеріалу. Теоретичний аналіз показав, що вивченню лідерських якостей людини присвячено чимало досліджень. Розглянемо погляди окремих вчених з питання визначення лідерських якостей в таблиці (Табл. 1).

Таблиця 1

Визначення лідерських якостей людини

Дослідник	Рік	Лідерські якості
Р. Стогділл	1974	Означив п'ять якостей: розум або інтелектуальні здібності; панування або переважання над іншими; впевненість в собі; активність і енергійність; знання справи [10, с. 60].
О.Л. Уманський	1994	1. Загальні якості: якими можуть володіти і не лідери, але які підвищують ефективність лідера; 2. Специфічні якості: організаторська проникливість; здатність зрозуміти людину, проникнути в його внутрішній світ, знайти для кожної людини місце в залежності від індивідуальних особливостей; здатність до активного психологічного впливу [11, с. 45].
У. Бенніс	1994	Внутрішня пристрасть; цілісність особистості; довіру; допитливість, дерзновенність [12, с. 67].
Познер Б.З., Кузес Дж.М.	1997	Справжній лідер буде володіти такими бажаними якостями, як: чесність, компетентність, далекоглядність, натхнення, інтелект, неупередженість, широкий кругозір, сміливість, прямолінійність і уяву [13, с. 5].
М.І. Рожков	2004	Здатність керувати собою; наявність чітких цілей; вміння вирішувати проблеми; творчий підхід до вирішення управлінських завдань; знання особливостей організаторської та організаційної діяльності; наявність специфічних організаторських якостей особистості та ін. [14, с. 80].
Н.О. Семченко	2005	Виділяє такі групи лідерських якостей: <i>інтелектуальне-креативні</i> (швидкість, гнучкість, аналітичність, критичність, продуктивність, точність, послідовність, ерудованість, компетентність, самостійність); <i>морально-вольові</i> (гуманність, людинолюбство, соціальна відповідальність, почуття обов'язку, порядність, чесність, правдивість, оптимізм, альтруїзм, принциповість, сумлінність, ретельність, самокритичність, дисциплінованість, гідність, упевненість у собі та своїх силах, витримка, терплячість, самовладання, працелюбство, мужність, рішучість, сміливість, стійкість, наполегливість, сила волі, вимогливість, стійкість до стресу, адекватна самооцінка); <i>організаторське-ділові</i> (цілеспрямованість, організованість, переконливість,

		активність, діловитість, енергійність, заповзятливість, об'єктивність, тактовність, доброзичливість, щирість, толерантність); <i>емоційно-комунікативні</i> (товариськість, контактність, емпатійність, перцептивність [15, с. 9].
О. Євтіхов	2007	Виділяє чотири основні компоненти: 1. <i>Індивідуально-особистісний</i> – включає комплекс особистісних і професійних якостей: знання та відчуття себе, впевненість у собі, активна життєва позиція та прагнення до лідерства, надійність, послідовність у вчинках, розвинена лідерська Я-концепція. 2. <i>Соціально-психологічний</i> – включає якості які проявляються у відносинах з іншими людьми: міжособистісна чутливість, здатність розуміти потреби інших людей, комунікативна компетентність, уміння створювати умови для самореалізації послідовників, справедливість, здатність представляти та відстоювати інтереси групи в зовнішніх інстанціях, брати на себе відповідальність за групову діяльність. 3. <i>Організаційно-управлінський</i> – включає якості, необхідні в контексті організаційних взаємовідносин з підлеглими: спрямованість на майбутнє та бачення перспективи, чутливість до ситуації та гнучкість поведінки, здатність створювати команду, здатність організувати групу на рішення поставленої задачі, здатність контролювати результати спільної діяльності, готовність підтримати у важку хвилину. 4. <i>Перцептивно-лідерський</i> – включає якості, які приписує лідеру група: сприйняття індивіда групою як лідера; визнання його лідерського статусу й авторитету, наявність послідовників, готових іти за лідером; наявність особистих очікувань у членів групи від діяльності лідера [16, с. 110].
Н.В. Мараховська	2009	Виділяє чотири компоненти формування лідерських якостей: мотиваційний, когнітивний, операційний, контрольно-коригувальний [17, с. 8].
Д. Майерс	2011	Впевненість в собі; наявність переконливих уявлень про бажаний стан справ і здатність повідомити про них оточуючим доступною мовою; оптимізм і віра в своїх людей, щоб надихати їх; енергійність; сумлінність; емоційна стійкість [18, с. 125].

Таким чином, лідерські якості включають тверде судження, розумне спілкування, здатність переконувати інших, вести переговори, керувати рольовим моделюванням. Лідери мають здатність визначати потреби і розробляти плани дій для досягнення намічених цілей щодо поліпшення ситуації або обстановки.

На нашу думку, під лідерськими якостями доцільно розуміти сукупність

біопсихологічних, психологічних, а також соціальних властивостей особистості, які дають змогу й забезпечують виконання нею необхідних управлінських, маніпуляційних і координаційних дій як лідера групи.

Далі в нашій статті ми розглянемо риси характеру. Риси характеру – це вроджені або спадкові якості людини. В опублікованій літературі описаний ряд рис, таких як поведінка, фізичні здібності, владні відносини або елементи даної ситуації, які сприяють здатності людини впливати на послідовників при виконанні бажаних завдань [19, с. 52]. Історично риси характеру відносяться до характеристик особистості, однак існує безліч протипожежних навичок, які відрізняють лідерами від не лідерів. Такі навички включають у себе не лише особисті якості, а також когнітивні, соціальні навички та навички вирішення проблем [20, с. 16].

До фізичних рис лідерства відносяться життєздатність і ентузіазм, значна фізична витривалість, високий рівень енергії, стійкість до стресу і виняткова робоче навантаження [21, с. 165].

Лідерству лікарів в області охорони здоров'я приписується дев'ять унікальних характеристик в різних комбінаціях: харизма, індивідуальні міркування, інтелектуальні здібності, сміливість, надійність, гнучкість, чесність, судження і повага до інших [22, с. 60]. Лідери в медицині несуть відповідальність перед суспільством за свої дії і тому соціальна відповідальність розглядається як явне очікування того, що від однієї людини можуть зажадати виправдати свої дії перед іншими [23, с. 38].

Слід зазначити, що зараз формальне навчання та підготовка лікарів для розвитку їх лідерських якостей практично відсутня. Студенти медичних закладів часто отримують незначну підготовку з лідерства в свої студентські роки, якщо отримують її взагалі. Проблема полягає в тому, що традиційні медичні програми навчання роблять майже стовідсотковий ухил на клінічні навички і наукову освіту, при цьому залишаючи без уваги підготовку кваліфікованих майбутніх управлінських кадрів. Саме тому багато молодих лікарів не мають добре розвинених навичок лідерства та управління,

стратегічного планування та вміння успішно вести переговори, вирішення конфліктів і спірних ситуацій, фінансової та юридичної грамотності [24, с. 213].

Для того, щоб впевнено триматися на ринку, багато приватних медичних установ надають своїм співробітникам можливість відвідувати адміністративні та керівні програми, запрошують до себе коучерів і бізнес-тренерів, а деякі установи навіть розробляють свої власні курси та програми [25, с. 544]. Ці програми розроблені для надання допомоги лікарям в плавному переході від менталітету клініцистів до менеджерів, а потім для розвитку лідерських якостей у молодих лікарів, а також для підготовки лікарів до професійної адаптації до змін, що виникають в результаті мінливого середовища охорони здоров'я. Коучинг або наставництво з боку досвідченого лідера і досвід роботи були названі найбільш ефективними стратегіями розвитку лідерських якостей лікаря [26, с. 260].

Висновки: Здійснений теоретичний аналіз дає можливість зробити висновок, що єдиної думки про те, якими ж якостями має володіти лідер, дотепер не існує. На нашу думку, знайти універсальний набір характеристик лідера на всі випадки життя навряд чи може бути здійснено, тому що кожен час, кожне суспільство, кожна група формує або вимагає своїх лідерів. Складність і різноманітність характеристик медичних установ, різнобічний досвід навчання лікарів вимагають особливих лідерських навичок, таких як знання галузі охорони здоров'я, стратегічне планування, гнучкість і далекоглядність. Семінари і курси з лідерства, для підготовки потенційно ефективних лідерів, можуть сприяти набуттю лікарями бажаних лідерських навичок, однак треба відзначити той факт, що більшість цих програм поки обмежуються використанням одного-двох підходів до лідерства і тому сильно лімітовані за своєю ефективністю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Комаров Ю.М. О том, как должно выглядеть отечественное здравоохранение в перспективе (субъективное мнение) // ОРГЗДРАВ: новости,

мнения, обучение. Вестник ВШОУЗ. – 2019. – Т. 5, № 3. – С. 32-35.

2. Филонович С.Р. Теории лидерства в менеджменте: история и перспективы. / С.Р. Филонович Российский журнал менеджмента. – 2003. – № 2. – С. 3-24.

3. Уоррен, Роберт Дж. Томас Как становятся лидерами. Менеджмент нового поколения / Беннис Уоррен, Томас Роберт Дж. Изд-во Williams. – 2006. – С. 208.

4. Denehy J. Leadership characteristics. J. Sch Nurs. – 2008. – P. 107-110.

5. Кови Стивен Р. Семь навыков высокоэффективных людей: Мощные инструменты развития личности / Кови Стивен Р.; пер. с англ. – 6-е изд. – М.: Альпина Паблишерз. – 2011. – 374 с.

6. Mathews J. Toward a conceptual model of global leadership. IUP Journal of Organizational Behavior. – 2016. – (15). – 38 p.

7. Базаров Т.Ю., Базарова К.Т. Лидерство и руководство: реинтерпретация традиции и рефлексия новой ситуации. / Т.Ю. Базаров, К.Т. Базарова. Российский психологический журнал. – 2006. – Т. 3. № 3. – С. 52-66.

8. Парыгин Б.Д. Основы социально-психологической теории. М. – 1971. – С. 310-311.

9. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент: учебник / О.С. Виханский, А. И. Наумов. – 5-е изд. стереотипн. – М.: Магистр: ИНФРА-М. – 2014. – 576 с.

10. Stogdill R.M. Handbook of leadership. N.Y., L.: Free Press. – 1974. – 613 p.

11. Уманский А.Л. Педагогические условия стимулирования лидерства в детских и юношеских коллективах. Кострома. – 1994. – С. 798.

12. Bennis W. On Becoming a Leader. N. Y.: Addison Wesley, 1994. – P. 65-69.

13. Posner B.Z., Kouzes J.M. Ten lessons for leaders and leadership developers. Journal of Leadership & Organizational Studies. – 1997. – (3). – P. 3-10.

14. Рожков М.И. Теория и практика развития самоуправления в ученических коллективах. М.: Высшая школа. – 2004. – 167 с.

15. Семченко Н.О. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів у позааудиторній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Харківський нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, Харків. – 2005. – 23 с.
16. Евтихов О. В. Стратегии и приемы лидерства: теория и практика. Санкт-Петербург: Речь. – 2007. – 238 с.
17. Мараховська Н.В. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Харківський нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2009. 22 с.
18. Майерс Д. Социальная психология. СПб.: Питер, 2011. – 800 с.
19. Casimir G., Waldman D.A. A cross cultural comparison of the importance of leadership traits for effective low-level and high-level leaders Australia and China. *International Journal of Cross Cultural Management*. – 2007. – (7). – P. 47–60.
20. Johansen R. *Leaders make the future: Ten new leadership skills for an uncertain world*. Oakland (CA): Berrett-Koehler Publishers. Released May 2012. – 194. p.
21. Bass B.M., Stogdill R.M. *Handbook of leadership. Theory, Research & Managerial Applications*. 3rd ed. New York (NY): The Free Press. – July 23, 1990. – 1184 p.
22. Jackson B., Parry K. A very short fairly interesting and reasonably cheap book about studying leadership. New Zealand (NZ): Sage Publications. – 2011. – P. 57-70.
23. Larkins S.L, Preston R, Matte M.C, Lindemann I.C, Samson R, Tandino F.D, et al. Measuring social accountability in health professional education: Development and international pilot testing of an evaluation framework. *Medical Teacher*. – 2013. – (35). – P. 32-45.
24. Busari J.O. Management and leadership development in healthcare and the challenges facing physician managers in clinical practice. *The International Journal*

of Clinical Leadership. – 2013. – (17). – P. 211-216.

25. Satiani B., Sena J., Ruberg R., Ellison E. Talent management and physician leadership training is essential for preparing tomorrow's physician leaders. *J Vasc Surg.* – 2014. – (59). – P. 542-546.

26. Pradarelli J.C, Jaffe G.A, Lemak C.H, Mulholland M.W, Dimick J.B. A leadership development program for surgeons: First-year participant evaluation. *Surgery.* – 2016. – (160). – P. 255-263.